

Markaryds Kommun
Socialförvaltningen
Socialnämnden

Lokala riktlinjer för demensverksamheten i Markaryds Kommun

*Inom socialnämndens verksamheter skall människor mötas med respekt,
värdighet och gott bemötande.*

*Detta tillsammans med gällande lagar och förordningar,
skall utgöra basen för medborgarnas
kontakt med socialnämndens verksamheter*

Fastställda av socialnämnden 2012-03-14, § 31

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Bakgrund demenssjukdom	3
Riktlinjerna omfattar	4
Personcentrerad omvårdnad	4
Multiprofessionellt teambaserat arbete	4
Utbildning	5
Uppsökande verksamhet	5
En tidig social utredning	5
Aktiviteter och fysisk träning	5
Hjälpmedel	5
Dagverksamhet	5
Mobilt demensteam	6
Flyttning	6
Särskilt boende	6
Den fysiska och psykosociala miljön i det särskilda boendet	6
Anhörigstöd	6
Mål för demensverksamheten i Markaryds Kommun	7

Dessa riktlinjer är framtagna 2011 av en arbetsgrupp bestående av
 Cecilia Andersson enhetschef
 Ylva Ingemansson enhetschef
 Margareta Jönsson hemsjukvårdschef
 Jenny Malm enhetschef
 Elisabeth Malmehag demenssjuksköterska
 Gunlög Nilsson biståndshandläggare

Inledning

Under 2010 gav Socialstyrelsen ut ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”. Dessa lyfter fram evidensbaserade och utvärderade behandlingar och metoder inom vård och omsorg för personer med demenssjukdom och för stöd till deras anhöriga. I arbetet med riktlinjerna har tyngdpunkten legat på kommunernas vård.

De lokala riktlinjerna för demensvården i Markaryds kommun är framtagna av en arbetsgrupp under våren 2011 bestående av demenssjuksköterska, biståndshandläggare, enhetschefer och hemsjukvårdschef på uppdrag av socialförvaltningens ledningsgrupp. Målen för demensverksamheten inom socialförvaltningen i Markaryds kommun har upprättats utifrån gällande lagstiftning, socialnämndens övergripande mål samt Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom.

Syfte

De lokala riktlinjerna utgår från ett tydligt brukarperspektiv. Riktlinjerna ska stödja utvecklingen av vårdens och omsorgens kvalitet. Detta stärker personen med demenssjukdoms möjligheter att få en god och effektiv vård och omsorg. Den personcentrerade omvårdnaden skall utföras av kompetent personal. Syftet med de lokala riktlinjerna är att underlätta vardagen och ge god livskvalitet åt personen under sjukdomens olika skeden.

Bakgrund demenssjukdom

Demens är ett samlingsnamn för en grupp av symtom och funktionsstörningar som kan förekomma i olika kombinationer. Demens är inte en beteckning för en enskild sjukdom. Sjukdomens karaktär och utbredning i hjärnan bestämmer i hög grad vilka symtom på demens som först framträder och vilka som dominerar i det fortsatta sjukdomsförloppet.

Socialstyrelsen har valt att dela in demenssjukdom i olika stadier:

- **Mild demenssjukdom** innebär att personen själv klarar sitt vardagsliv med lite råd, uppmuntran och samtalsstöd.
- **Måttlig demenssjukdom** är ett skede då personen är i behov av daglig hjälp.
- **Svår demenssjukdom** innebär att personen inte klarar sig själv och är i stort behov av hjälp i sin dagliga livsföring.

När den intellektuella förmågan minskar förorsakar den en betydande försämring av sociala eller yrkesmässiga funktioner och representerar en betydande sänkning från en tidigare funktionsnivå.

En person med kognitiv* svikt där den bakomliggande orsaken till symtomen inte är känd, går igenom en basal demensutredning. En sådan är en förutsättning för att kunna ställa diagnos.

Demensutredningen görs av landstinget som syftar till att fastställa:

- Om personen har en demenssjukdom eller annan sjukdom som orsakar symtomen
- Vilken typ av demenssjukdom personen har
- Vilka funktionsnedsättningar som demenssjukdomen medför och vad som kan göras för att minimera eller kompensera för dessa.

*Kognitiv svikt= försämrade förmågor vad gäller inlärande, undersökande och kunskap.

Riktlinjerna omfattar

Personcentrerad omvårdnad

Regelbundna teamträffar

Utbildning

Uppsökande verksamhet

Aktivitet och fysisk träning

Hjälpmedel

Dagverksamhet

Mobilt team

Flyttning

Särskilt boende specifikt anpassat

Den fysiska och psykiska miljön

Anhörigstöd

Personcentrerad omvårdnad

Personcentrerad omvårdnad syftar till att göra omvårdnaden och vårdmiljön mer personlig, för att förstå beteenden och psykiska symtom ur personen med demenssjukdoms perspektiv. Den utgår från livsberättelsen som innehåller information om livsmönster, värderingar och sympatier.

För personalen inom hälso och sjukvården och socialtjänsten innebär det att

- Bemöta personen med demenssjukdom som en person med upplevelser, självkänsla och rättigheter trots avtagande funktioner.
- Sträva efter att förstå vad som är bäst för personen med demenssjukdom utifrån dennes perspektiv.
- Värna om personen med demenssjukdom och dennes självbestämmande och möjlighet till medbestämmande.
- Se personen med demenssjukdom som en aktiv samarbetspartner.
- Bekräfta personen med demenssjukdom och dennes upplevelse av världen
- Sträva efter att involvera personen med demenssjukdom och dennes sociala nätverk i vården och omsorgen.
- Försöka upprätta en relation till personen med demenssjukdom.

En personcentrerad omvårdnad leder till integritet, självständighet, initiativförmåga samt minskad agitation hos personer med demenssjukdom

Multiprofessionellt teambaserat arbete

Multiprofessionellt arbete syftar till helhetssyn och sammanhang i vården och omsorgen kring personen. I Markaryds kommun innebär detta att arbetsterapeut, biståndshandläggare, demenssjuksköterska, enhetschef, omsorgspersonal, sjukgymnast och sjuksköterska ingår i ett sådant teambaserat arbete.

Utbildning

Hälso- och sjukvården samt socialtjänsten genomför utbildning och handledning i olika former för att höja personalens kompetens och förbättra kvaliteten på omvårdnaden och omsorgen.

Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 75 år. Detta i samverkan med landstinget för att upptäcka tidig demens. Ett tidigt agerande är viktigt när en person med misstänkt demenssjukdom upptäcks för att hjälpa denne med en vårdkontakt.

En tidig social utredning

En tidig social utredning syftar till att öka personen med demenssjukdoms möjligheter att påverka sin kommande vård och omvårdnad. Hälso och sjukvården och socialtjänsten gör tillsammans en gemensam bedömning för hur behovet skall tillgodoses.

Aktiviteter och fysisk träning

Behovet av daglig aktivitet skiljer sig inte från den övriga befolkningen, men personer med demenssjukdom kan ha svårt att tillgodose sina behov på egen hand. Demenssjukdomen leder till att personens förmåga att utföra olika aktiviteter i det dagliga livet successivt försämras. Personen får svårt att ta initiativ och kan bli passiv.

Detta kan motverkas genom att ge personen möjligheter att delta i individuellt anpassade aktiviteter som till exempel hushållssysslor, utomhusvistelse, underhållning, musik och dans.

Socialtjänsten ska erbjuda personer med demenssjukdom möjlighet att delta i individuellt anpassade aktiviteter inklusive fysisk aktivitet.

Individuellt anpassade aktiviteter kan motverka passivitet och stärka självkänslan, stimulera sinnen, ge dagen en struktur och innehåll samt ge möjlighet till avkoppling och välbefinnande.

Hjälpmedel

Landstinget tillhandahåller olika kognitiva hjälpmedel vars syfte är att ge personer med demenssjukdom stöd för minnet, öka eller bevara personens självständighet och aktivitetsförmåga. Det finns olika elektroniska trygghetssystem som kan användas för att underlätta det dagliga livet och öka tryggheten för personen med demenssjukdom och dennes närstående.

Dagverksamhet

Syftet med dagverksamhet är att ge stimulans och aktivering till personer med demenssjukdom och att erbjuda närstående en tillfällig avlösning. Socialtjänsten ska erbjuda personer med demenssjukdom plats i dagverksamhet som specifikt riktar sig mot dessa. Dagverksamhet skall erbjudas personer som bor både i ordinärt och särskilt boende. Socialstyrelsen bedömer att kostnaderna på sikt, kommer att minska. Detta beror på minskat behov av hemtjänst, korttidsvård och att flyttning till särskilt boende senareläggs. För att få delta i dagverksamhet för personer med demenssjukdom krävs en demensdiagnos.

Mobilt demensteam

Består av demenssjuksköterska, biståndshandläggare och undersköterska. Dessa personer arbetar för att skapa en relation som kan leda till att rätt hjälp och stöd ges till personen med demenssjukdom. Samt ger information och råd om demenssjukdom och även om vilka olika verksamheter som finns.

Flyttning

I samband med flyttning från ordinärt boende till särskilt boende eller mellan boenden kan personen drabbas av ångest och känslor av hjälplöshet, hopplöshet och övergivenhet. De kan bli förvirrade och nedstämda, socialt isolerade eller få fysiska problem. Det är möjligt att påverka flyttningen på ett positivt sätt, genom att förbereda den väl och informera i god tid, besöka det nya boendet samt också engagera närstående.

Särskilt boende

Markaryds kommun ska efter Socialstyrelsens rekommendationer erbjuda personer med demenssjukdom bostad i specifikt anpassat, småskaligt särskilt boende. Där ska finnas omfattande vård och omsorg dygnet runt. Boendet ska bestå av ett begränsat antal lägenheter, sex till åtta med vissa gemensamma utrymmen. Ett sådant boende bidrar till bättre livskvalitet, förbättrad kommunikation, ökad samvaro och ökad självständighet.

Den fysiska och psykosociala miljön i det särskilda boendet

Socialtjänsten ska erbjuda en fysisk miljö som är personligt utformad, lugn och hemlik. Den fysiska miljön ska vara färgsatt och utformad så att den underlättar möjligheterna att orientera sig. Dessutom ska utomhusmiljön vara lättillgänglig.

Med psykosocial miljö menas sociala faktorer i den fysiska miljön och faktorernas påverkan på personers beteende och sinnesstämning. Det handlar om att skapa en atmosfär som är till nytta för personer med demenssjukdom.

Socialtjänsten ska erbjuda en psykosocial miljö som kännetecknas av trygghet och tillgänglighet och där ett meningsfullt innehåll i det dagliga livet erbjuds.

Anhörigstöd

När en person insjuknar i en demenssjukdom påverkar detta anhöriga och närstående. Invanda mönster och maktförhållanden ändras. Det kan innebära att den anhörige försummar sina egna behov, vilket kan leda till utmattning och såväl fysisk som psykisk ohälsa.

Anhörigutbildning genomförs med strukturerad information och utbildning om demenssjukdomen dess symtom, orsaker och förväntad utveckling.

Anhörigstödjaren är en del av den stödjande verksamheten till anhöriga och personer med demenssjukdom i det dagliga livet.

När stöd ges till anhöriga kan hemtjänstinsatser och flyttning till särskilt boende senareläggas. Det finns möjlighet till akut avlastning, korttidsplats, växelboende, dagverksamhet och mobilt team.

Mål för demensverksamheten i Markaryds kommun

Mål	Mätning	Frekvens	Ansvarig
Erbjuda närstående till kända personer med demenssjukdom anhörigutbildning	Anhörigsamordnaren för statistik på hur många som erbjuds och hur många som tackar ja.	Utbildning erbjuds en gång per år.	Demenssjuksköterska i samarbete med LT demenssjuksköterska
All personal skall genomgå demensutbildning	Inventering av personalutbildning	Vart tredje år	Enhetschef och demenssjuksköterska
Alla brukare med demenssjukdom i skall ha en upprättad levnadsberättelse som leder till personcentrerad vård.	Dokumenteringsgranskning	Dokumenteras kontinuerligt och granskas en gång per år.	OAS (omvårdnads ansvarig) sjuksköterska, enhetschef, kontaktpersonal
Personer med demenssjukdom ska om behov finns erbjudas delta i dagverksamhet	Antalet erbjudna som tackat ja.	Sammanställs en gång per år	Biståndshandläggare, demenssjuksköterska
Teamträffar genomförs på alla enheter	Dokumentera antalet genomförda träffar per år, görs av biståndshandläggare	Minst var 6:e vecka	Enhetschef
Det mobila demensteamet erbjuder avlösning, avlastning och anhörigstöd	Anhörigsamordnaren för statistik på hur många som erbjuds och hur många som tackar ja.	En gång per år	Biståndshandläggare
Alla personer som söker särskilt boende demens skall ha en demensdiagnos	Antalet verkställda beslut vs. antalet som sökt särskilt boende demens.	En gång per år	Biståndshandläggare
Antalet boendeplatser i	Antalet ansökningar till demensboende	En gång per år V.11 mätningen	Boendesamordnare OAS (omvårdnads

särskilt boende demens anpassas efter behovet i kommunen.		vårdtyngdsmätning	ansvarig sjuksköterska)
--	--	-------------------	----------------------------